

Rapport

Datum: 2 maart 2006

Rapportnummer: 2006/071

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat een ambtenaar van het regionale politiekorps Drenthe na verzoekers aanhouding op 10 februari 2004 disproportioneel geweld jegens hem heeft gebruikt, als gevolg waarvan verzoeker letsel heeft opgelopen.

Beoordeling

Algemeen

1. In de vroege ochtend van 10 februari 2004 werden politieambtenaren W. en H. door iemand op straat aangesproken omdat er werd ingebroken in een supermarkt. Vervolgens werd politieambtenaar M. om assistentie verzocht. De politieambtenaren W., H. en M. troffen bij de supermarkt een getuige aan die een signalement gaf van de dader. Verderop zagen ze verzoeker lopen die voldeed aan het signalement. Verzoeker werd aangehouden wegens poging tot diefstal en naar het politiebureau gebracht. Op het terrein van het politiebureau vond een schermutseling plaats tussen verzoeker en politieambtenaar M.

2. Op 24 februari 2004 deed verzoeker aangifte van (zware) mishandeling door M. Op 11 maart 2004 seponeerde de officier van justitie deze aangifte, aangezien M. een beroep toekwam op noodweer (artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht).

3. Naar aanleiding van de aanhouding van verzoeker werd strafrechtelijk onderzoek ingesteld. Op 27 september 2004 werd verzoeker door de politierechter veroordeeld wegens poging tot diefstal door middel van braak.

Bevindingen

1. Verzoeker klaagt erover dat politieambtenaar M. disproportioneel geweld jegens hem heeft gebruikt, als gevolg waarvan verzoeker letsel heeft opgelopen, te weten een breuk van het jukbeen en de jukbeenboog.

2. Verzoeker deed op 24 februari 2004 aangifte van (zware) mishandeling door politieambtenaar M. In het proces-verbaal van aangifte staat onder meer het volgende. Verzoeker werd na zijn aanhouding in een politiebus naar het politiebureau gebracht. Nadat hij uit de bus was gestapt draaiden de politieambtenaren zijn armen op zijn rug. Hierop werd verzoeker kwaad en keek zijwaarts in de richting van politieambtenaar M. Verzoeker maakte een opmerking, waarna hij verder de trap op werd geduwd. Verzoeker sloot niet uit dat hij M. had beledigd. Direct hierop kreeg verzoeker van de linkerkant een vuistslag van M. in zijn gezicht, ter hoogte van zijn slaap. Na deze slag was hij goed aangeslagen en bijna knock-out. Verder stelde verzoeker dat hij na zijn insluiting meerdere malen had gebeld via de intercom en tegen de celdeur had gebonsd omdat hij een dokter

en water wilde hebben, aldus verzoeker

3.1. Op 10 februari 2004 deed politieambtenaar M. melding van het gebruik van geweld. Uit het formulier blijkt dat het niet bekend is of M., voorafgaand aan gebruik van het geweld, een waarschuwing heeft gegeven.

3.2. Politieambtenaar M. maakte op 18 februari 2004 naar aanleiding van het incident een proces-verbaal van bevindingen op. M. gaf aan dat verzoeker na zijn aanhouding verbaal steeds agressiever was geworden. Bij aankomst op het politiebureau werd verzoeker bij zijn jas gepakt om hem richting de toegangsdeur te begeleiden. Verzoeker haalde op een gegeven moment uit met een gestrekte linkerarm en gebalde vuist. M. kon verzoekers arm met zijn linkerhand vastpakken om zo een klap te voorkomen. Vervolgens gaf hij verzoeker met zijn rechterhandpalm een tik op zijn wang, ter hoogte van zijn mond. Verder gaf M. dat aan verzoeker een bloedlip had. Het wondje dat door de klap was ontstaan was maar heel erg klein.

3.3. Tijdens zijn verhoor als verdachte verklaarde M. op 2 maart 2004 het volgende. Hij kon de uithaal van verzoeker afweren met zijn linkeronderarm. In dezelfde beweging gaf hij verzoeker een tik op zijn linkerwang of kaak, met de pinkzijde van de handpalm van zijn rechterhand. Hij legde niet veel energie in deze tik, omdat verzoeker op M. niet de indruk had gemaakt fysiek sterk te zijn. Zijn actie was bedoeld om te voorkomen dat hij door verzoeker zou worden geslagen en om te bevorderen dat verzoeker werd voorgeleid bij een hulpofficier van justitie.

3.4. In aanvulling op bovenstaande verklaringen, verklaarde M. op 4 augustus 2005 tegenover twee medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman onder meer als volgt. Hij had de slaande beweging van verzoeker afgeweerd zonder verzoekers arm vast te pakken. Hij sloeg met de wang - het bolle gedeelte tussen de pinkzijde en de palm van de hand - van zijn rechterhand. Volgens M. was zijn hand bij het slaan niet helemaal gestrekt, maar waren zijn vingers half gebogen. Hoewel hij zijn hand niet helemaal gestrekt had, was er volgens M. geen sprake van een vuistslag. Hij had gehandeld zoals dit hem tijdens de integrale beroepsvaardigheden training was geleerd, al reageert iedereen in de praktijk anders. Volgens M. had verzoeker voor het incident geen bloed op zijn gezicht of handen gehad. In het politiebureau zei verzoeker dat hij een bloedlip had. Hij zei niets over pijn of letsel op een andere plek. M. kon zich niet voorstellen dat de botbreuken bij verzoekers oog door die enkele klap van hem waren ontstaan, aangezien hij hem lager in zijn gezicht had geraakt en zijn klap niet zo hard was geweest dat verzoeker hierdoor iets had kunnen breken. Na de insluiting van verzoeker kwam er urenlang een hard gebonk uit zijn cel. M. veronderstelde dat verzoeker met zijn gezicht tegen de deur of muur van zijn cel had gebonst. Het was een snelle beslissing geweest om verzoeker een klap in zijn gezicht te geven waarbij hij geen alternatieven had overwogen, aldus M.

4.1. Politieambtenaar H. verklaarde op 26 februari 2004 tijdens zijn verhoor als getuige dat verzoeker zonder dat hij werd vastgehouden in de richting van de trap van de achteringang van het politiebureau liep. Vervolgens draaide verzoeker zich rechts om. Daarbij maakte hij een zwaaiende beweging met waarschijnlijk zijn rechterarm. M. reageerde in de draai van verzoeker en gaf verzoeker met de vlakke hand een klap op de linkeronderzijde van zijn gezicht. Volgens H. was het geen vuistslag.

4.2. In aanvulling op bovenstaande verklaring, verklaarde H. op 4 augustus 2005 tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman dat verzoeker een tengere man is van ongeveer 1.80 meter lang. Verzoeker was vanaf het moment van aanhouding erg recalcitrant. M. raakte verzoeker met de binnenzijde van zijn vlakke hand op zijn wang. Het zou eventueel ook met de pinkzijde van zijn hand kunnen zijn geweest, aldus H. Volgens H. was er meer kans op letsel geweest als verzoeker bijvoorbeeld naar de grond was gewerkt. Hij vond het nodig en voorstelbaar dat M. verzoeker een klap gaf. De manier waarop M. sloeg vond hij netjes en proportioneel.

5.1. Politieambtenaar W. verklaarde op 26 februari 2004 tijdens zijn verhoor als getuige dat verzoeker na zijn aanhouding verbaal agressief was tegen de politieambtenaren.
. pakte verzoeker van achteren bij zijn schouder. Hierop draaide verzoeker zich om

- om zijn as - in de richting van M. waarbij het leek alsof hij een slaande beweging maakte in de richting van het gezicht van M. Vervolgens gaf M. verzoeker een klap op zijn linkermondhoek, volgens W. met een gebalde vuist. Volgens W. had verzoeker een lichte verdikking aan de binnenkant van zijn linker bovenlip, maar aan de buitenzijde van zijn gezicht was niets te zien.

5.2. In aanvulling op bovenstaande verklaring, verklaarde politieambtenaar W. op 4 augustus 2005 tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman dat het incident op de trap had plaatsgevonden. Hij slaat zelf nooit als hij het verzet van een lastige verdachte moet breken. Omdat hij vrij klein is, moet hij het van zijn behendigheid hebben. Als iemand hem probeert te slaan, weert hij diegene af of laat hij hem bijvoorbeeld struikelen. W. merkte hierbij op dat het in dit geval niet mogelijk was om verzoeker naar de grond te brengen omdat hij op de trap stond. Volgens W. had verzoeker al voor de aanhouding bloed op zijn handen en gezicht. Verzoeker had na zijn insluiting urenlang tegen de celdeur gebonkt.

6. Op 11 februari 2004 werd verzoeker onderzocht door een GGD-arts. Tijdens zijn verhoor als getuige verklaarde de arts dat verzoeker hem had verteld dat hij anderhalve dag eerder een onverwachte vuistslag had gekregen. Gezien de kleur van de bloeditstorting was dit heel goed mogelijk. Het leek hem onwaarschijnlijk dat dit letsel was veroorzaakt door het bonzen tegen een muur of deur. Dan zouden er namelijk meer beschadigingen aan de huid zijn en dit was duidelijk van binnenuit.

7. Op 26 februari 2004 stelde de geneeskundige Z. vast dat verzoeker een blauw linkeroog en een doof gevoel in de linker wangregio had. Nader onderzoek via röntgenfoto's liet een breuk van het jukbeen en de jukbeenboog aan de linkerkant zien.

8. De korpsbeheerder liet bij brief van 28 april 2004 weten de klacht niet gegrond te achten. Volgens haar stond vast dat politieambtenaar M. op 10 februari 2004 geweld had gebruikt, bestaande uit een éénmalige slag in het gezicht van verzoeker nadat verzoeker een slaande beweging in de richting van M. had gemaakt. Hiermee is op professionele wijze en niet disproportioneel gereageerd op de aanval van verzoeker, aldus de korpsbeheerder. Wel heeft de reactie van politieambtenaar M. op de actie van verzoeker tot gevolg gehad dat verzoeker daardoor behoorlijk wat letsel heeft opgelopen, hetgeen de korpsbeheerder betreurt. Volgens de korpsbeheerder had het Openbaar Ministerie een juiste inschatting gemaakt. Verzoeker werd niet vervolgd omdat hem, naar de mening van de hoofdofficier van justitie, een beroep toekwam op artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht (noodweer). Gelet op deze beslissing en het door verzoeker opgelopen letsel was een beroep op noodweerecces niet noodzakelijk. Impliciet blijkt daaruit dat de grenzen van de noodzakelijke verdediging niet zijn overschreden. M. handelde conform hetgeen hem tijdens de integrale beroepsvaardigheidstraining was geleerd.

Beoordeling

9. Behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen heeft een ieder recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam. Dit is neergelegd in artikel 11 Grondwet (zie Achtergrond, onder 1.). Ook in artikel 8 Europees verdrag voor de rechten van de mens is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privéleven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet (zie Achtergrond, onder 2.). Het gebruik van geweld betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam. Op grond van artikel 8, eerste lid Politiewet is een politieambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening bevoegd geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt (het proportionaliteitsvereiste) en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt (het subsidiariteitsvereiste) (zie Achtergrond, onder 3.).

10. Voor de beoordeling van de vraag of het toegepaste geweld de toets der kritiek kan doorstaan, is ten eerste van belang de vraag of de politieambtenaren optraden in de rechtmatige uitoefening van hun bediening. Uit het feit dat de rechter verzoeker heeft veroordeeld wegens poging tot inbraak, wordt afgeleid dat de rechter van oordeel was dat de politieambtenaren bij verzoekers aanhouding optraden in de rechtmatige uitoefening van hun bediening. De Nationale ombudsman is op grond van artikel 26, tweede lid Wet Nationale ombudsman (oud) verplicht dit oordeel in acht te nemen (zie Achtergrond, onder 4.).

11. Ten aanzien van de aanleiding van de klap van politieambtenaar M. lopen de verklaringen van de betrokkenen uiteen. Verzoeker stelde dat hij slechts een opmerking maakte waarna hij een klap kreeg. M. verklaarde dat verzoeker een zwaaiende en/of slaande beweging met zijn arm in de richting van M. maakte, en de gehele tijd (verbaal) recalcitrant gedrag vertoonde. De Nationale ombudsman ziet in dit verband reden meer gewicht toe te kennen aan de lezing van politieambtenaar M., omdat zijn lezing wordt ondersteund door de verklaringen van de twee andere betrokken politieambtenaren. Bovendien vertoonde verzoeker de hele tijd recalcitrant gedrag, hetgeen door verzoeker niet is weersproken.

12. Verder staat vast dat politieambtenaar M. verzoeker op 10 februari 2004 een klap in zijn gezicht heeft gegeven. Dit wordt ook niet betwist door betrokkenen. De Nationale ombudsman acht het aannemelijk dat M. de arm van verzoeker heeft afgeweerd en in dezelfde beweging een klap heeft gegeven. Verder acht de Nationale ombudsman het aannemelijk dat, gelet op de afgelegde verklaringen, M. niet met een vlakke hand maar met de "wang" van zijn hand of de pinkzijde van zijn hand heeft geslagen.

13. Ten aanzien van het verband tussen het letsel (een breuk van het jukbeen en de jukbeenboog aan de linkerkant) en de klap lopen de lezingen uiteen. Tijdens het onderzoek verklaarden politieambtenaren H. en M. dat verzoeker bij de aanhouding geen verwondingen had. Verder verklaarden H., M. en W. dat het letsel van verzoeker - naar hun mening - niet het gevolg kon zijn van de klap van politieambtenaar M. Zij veronderstelden dat het letsel het gevolg zou kunnen zijn geweest van het bonken met zijn hoofd tegen een muur in de cel. De GGD-arts verklaarde dat het onwaarschijnlijk was dat het letsel het gevolg van het bonken tegen de celmuur zou zijn, aangezien er dan meer beschadigingen aan de huid zouden zijn geweest. Verder verklaarde de GGD-arts dat het heel goed mogelijk was dat de verwondingen, gezien de kleur van de bloeduitstorting, van een vuistslag van anderhalve dag eerder waren. Ook de korpsbeheerder stelde dat de reactie van politieambtenaar M. tot gevolg had dat verzoeker letsel had opgelopen. Gelet op de verklaring van de GGD-arts acht de Nationale ombudsman het aannemelijk dat het letsel van verzoeker is veroorzaakt door de klap van politieambtenaar M.

14. Gelet op het feit dat er twee andere politieambtenaren in de nabijheid waren, het incident op het terrein van het politiebureau plaatsvond en verzoeker een tengere man is, had het naar het oordeel van de Nationale ombudsman veeleer voor de hand gelegen dat M. verzoekers beweging had afgeweerd, hem had gewaarschuwd zich te bedwingen en hem zo nodig op andere - minder verstrekkende - wijze onder controle had gebracht. M. had hierbij gebruik kunnen maken van de bijstand van de andere aanwezige politieambtenaren in de omgeving. Slechts wanneer dit niet het beoogde resultaat zou hebben gehad, zou er mogelijk ruimte zijn geweest voor het toepassen van geweld.

Zelfs wanneer de situatie zich vervolgens zo zou hebben ontwikkeld dat geweldgebruik geboden was, kan het slaan in het gezicht niet snel worden aangemerkt als een passende

vorm van geweldgebruik. Een vuistslag in het gezicht kan ernstig letsel tot gevolg hebben. Daarom is het geven van zo'n vuistslag slechts in uitzonderlijke situaties aanvaardbaar te achten.

Aldus is met name gehandeld in strijd met het subsidiariteitsvereiste als verwoord in artikel 8, eerste lid Politiewet, en moet worden geconcludeerd dat genoemd grondrecht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam is geschonden.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Drenthe is gegrond, wegens schending van het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam.

Onderzoek

Op 9 december 2004 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer K. te Assen, ingediend door de heer mr. M.G. Doornbos, advocaat te Assen, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Drenthe. Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Drenthe (de burgemeester van Assen), werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. In verband met haar verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Assen over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld haar zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar haar oordeel reden was. De genoemde hoofdofficier van justitie maakte van deze gelegenheid geen gebruik. Vervolgens werden de korpsbeheerder en verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren. In een later stadium van het onderzoek zijn politieambtenaren M., H. en W. gehoord.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De verzoeker, de korpsbeheerder en de betrokken politieambtenaren gaven binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

Meldingsformulier geweldaanwending, opgemaakt op 12 februari 2004 door politieambtenaar M.

Proces-verbaal van bevindingen, opgemaakt op 18 februari 2004 door politieambtenaar M.

Proces-verbaal van aangifte door verzoeker, opgemaakt op 24 februari 2004 door ambtenaren van het regionale politiekorps Drenthe.

Verklaring vrijgeven medische gegevens, opgesteld op 26 februari 2004 door geneeskundige Z.

Proces-verbaal van verhoor als getuige van politieambtenaar H., opgemaakt op 26 februari 2004 door ambtenaren van het regionale politiekorps Drenthe.

Proces-verbaal van verhoor als getuige van politieambtenaar W., opgemaakt op 26 februari 2004 door ambtenaren van het regionale politiekorps Drenthe.

Proces-verbaal van verhoor als getuige van GGD-arts R., opgemaakt op 26 februari 2004 door ambtenaren van het regionale politiekorps Drenthe.

Proces-verbaal van verhoor als verdachte van politieambtenaar M., opgemaakt op 2 maart 2004 door ambtenaren van het regionale politiekorps Drenthe.

Verzoekschrift van 8 december 2004.

Intern klachtdossier van de politie, ontvangen op 13 januari 2005.

Openingsbrieven van de Nationale ombudsman van 24 maart 2005.

Standpunt van de beheerder van het regionale politiekorps Drenthe, ontvangen op 18 mei 2005.

Reactie van de advocaat van verzoeker van 1 juli 2005.

Verklaringen van politieambtenaren M., H. en W. van 4 augustus 2005, afgelegd tegenover twee medewerkers van het Bureau Nationale ombudsman.

Nadere reactie van de advocaat van verzoeker van 11 oktober 2005.

Nadere reactie van de beheerder van het regionale politiekorps Drenthe van 8 november 2005

Uitspraak van de politierechter, rechtbank te Assen, van 27 september 2004. Ontvangen op 28 november 2005 van de advocaat van verzoeker.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Grondwet

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

2. Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

Artikel 8

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

3. Politiewet 1993

Artikel 8, eerste lid

"1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

4. Wet Nationale ombudsman, zoals deze luidde tot 15 maart 2005

Artikel 26, tweede lid

"Indien ten aanzien van de gedraging waarop het onderzoek van de ombudsman betrekking heeft anders dan ingevolge een wettelijk geregelde administratiefrechtelijke voorziening door een rechterlijke instantie uitspraak is gedaan, neemt de ombudsman de rechtsgronden waarop die uitspraak steunt of mede steunt, in acht."